

УДК 336.276

Шарова С.В.¹,

Божко К.К.²

¹к.е.н., доцент ЗНТУ

²студ.гр. ФЕУ-114м

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗИ

На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань є необхідність управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Ринкові відносини вимагають удосконалення системи взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. Суб'єкти господарювання на перший план висувують вирішення власних проблем, замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами.

Значна питома вага в складі джерел коштів підприємства, як відомо, належить позичковим коштам, у тому числі й кредиторській заборгованості. Кредиторська заборгованість утворюється як наслідок неналежного виконання сторонами взятих на себе зобов'язань, і являє собою заборгованість організації з виконання взятих на себе зобов'язань, або зобов'язань, виконання яких передбачено чинним законодавством (цивільним, податковим, трудовим і т. д.).

Зобов'язання виникають через існуючі обов'язки підприємства щодо передачі певних активів чи надання послуг іншому підприємству в майбутньому. Як правило, підприємство має кілька видів зобов'язань і значну кількість кредиторів. Отже, користувачам фінансової звітності необхідно мати можливість визначати величини і типи заборгованостей із фінансових звітів [3]. Перевірка фінансових звітів аудиторами є достатньою для того, щоб користувачі були впевнені, що всі зобов'язання належним чином визначені, оцінені та включені до фінансових звітів відповідно до вимог чинного законодавства та П(С)БО. Щоб задовольняти ці вимоги, кредиторська заборгованість повинна бути визначена та класифікована належним чином.

Кредиторська заборгованість, хоча і є тимчасовим залученням позикових засобів, в результаті негативно впливає на фінансовий стан підприємств, оскільки наявність кредиторської заборгованості говорить про неплатоспроможність підприємства і підриває авторитет підприємства у покупців і замовників. Кредиторська заборгованість з терміном позовної давності, що стік, підлягає віднесенню до бюджету, тобто остаточно вилучається з господарської діяльності підприємств-виробників.

У процесі планування та управління внутрішнім аудитом важливим етапом є розробка програми проведення перевірки операцій з обліку

кредиторської заборгованості, а також розробка класифікатора можливих порушень і помилок, ймовірність виникнення яких на конкретному підприємстві може бути значною. При необхідності програма може бути значно деталізована відповідно до визначеного виду кредиторської заборгованості..

Основними завданнями аналізу дебіторської заборгованості є:

перевірка реальності і юридичної обґрунтованості сум дебіторської заборгованості, що числяться на балансі підприємства;

перевірка дотримання правил розрахункової і фінансової дисципліни;

перевірка правильності отримання сум за відвантажені матеріальні цінності і повноту їх списання, наявність виправдовувальних документів при здійсненні розрахункових операцій і правильності їх оформлення;

перевірка своєчасності і правильності оформлення і пред'явлення претензій дебіторам, а також організація контролю за рухом цих справ і перевірка порядку організації стягнення сум заподіяного збитку і інших боргів, що впливають з розрахункових взаємовідносин;

розробка рекомендацій по впорядкуванню розрахунків, зниженню дебіторської заборгованості.

Вважаємо, що підприємствам-кредиторам, щоб уникнути втрат від оподаткування, необхідно створювати резерв сумнівних боргів, а також звернути увагу на ті виділені ситуації, при яких можна не створювати резерв сумнівних боргів.

Рациональна організація і контроль за станом дебіторської заборгованості в сучасних умовах ринкової економіки грає найважливішу роль в ефективності господарської діяльності організації. Від стану цих розрахунків багато в чому залежить платоспроможність організації, її фінансове положення і інвестиційна привабливість.

Нині в умовах зниження рівня розрахункової дисципліни система «неплатежів» веде до зростання дебіторської заборгованості, у тому числі простроченої. Таке положення обумовлює необхідність контролю суми дебіторської заборгованості і її руху(виникнення і погашення).

Необхідно постійно контролювати та відстежувати ситуацію з кредиторською заборгованістю, вчасно і правильно приймати управлінські рішення, уникати складних і суперечливих ситуацій з кредиторами.

Для прискорення переказу дебіторської заборгованості в інші форми оборотних активів підприємства, будь це грошові кошти або високоліквідні довгострокові (короткострокові) цінні папери необхідно застосовувати рефінансування дебіторської заборгованості, зокрема – факторинг і форфейтинг.

Саме ефективна організація розрахунків повинна активно сприяти: зміцненню договірної дисципліни; підвищенню відповідальності підприємств за своєчасне і в повному обсязі здійснення платежів за всіма зобов'язаннями;

прискоренню обороту коштів; ефективному використанню тимчасово вільних коштів.